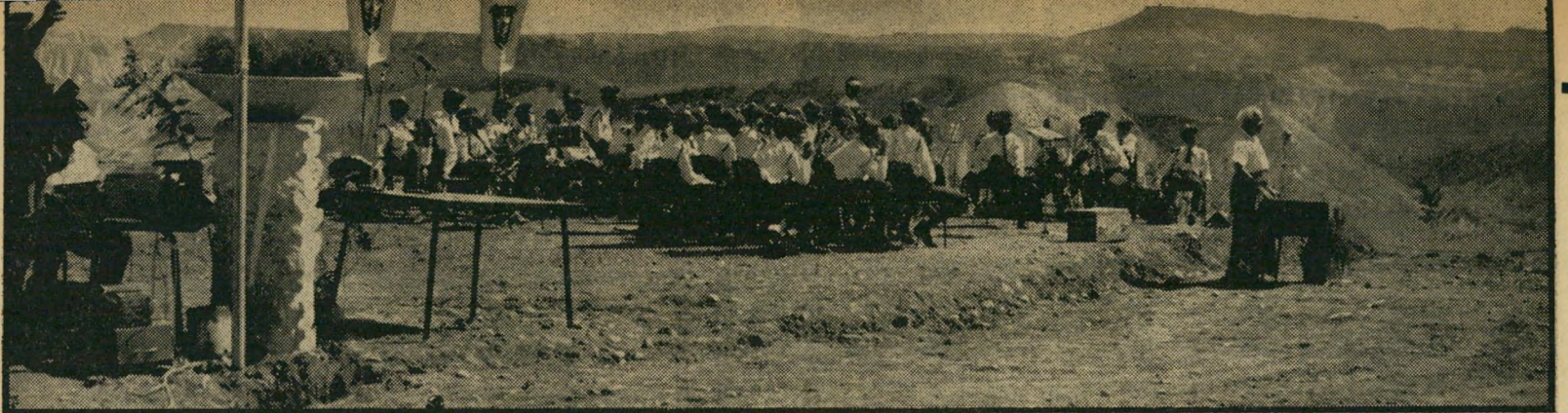

המדרשה של שדה-בוקר היא בבית-עינו של בן-גוריון, אבל עכשיו היא גורמת לו צער

שערוריה במידרשה

ביום לגיל השרות הצבאי (30% בחורים, 70% בחורות), ואשר אחדים מהם מוכרים כזוגות קבועים. הבחורים גרים בנפרד מן הבחורות, וקיימת השגחה מתמדת על הפרדה זו בלילות, אבל אין בשדה-בוקר תחושה של פורטניות היסטורית. לכן, גם הסיפור על המורה שנראה בחדרן של שתי המורות, אחרי חצות, היה נשכח במהרה.

אלא שיוממים בלבד אחרי שהוא נפוץ, שמעו התלמידים על פיטורי שני המורים. לא היה כל קשר בין מורים אלה, לבין הסיפור על הפגישה הלילית. התלמידים עצמם, שנדהמו מן הידיעה על הפיטורין, החליטו להתכנס כדי לדון בה. ואז קרה דבר מפתיע: אחד המחנכים, שניסה לשים קץ לתסיסת התלמידים, אמר להם: "אין לכם מה ללחוץ. הם פוטרנו מסיבות מוסריות!"

כפי שהסתבר לאחר מכן, הוא ניפנף בנימוק המוסרי כשם שמנהיגים מסויימים רגילים לנפנף בנימוק הבטחוני, כדי למנוע ויכוח ציבורי בנושאים מסויימים. לרוע המזל, בחר בזמן הלא-מתאים כדי לנפנף בנימוק זה. כי בחלל המידרשה עוד הילך הסיפור על המורה ושתי המורות. מייד קמו מפרשים, שקשרו את שני המיקרים ביחד. משהו אף הוסיף נופך לשמועות, אמר כי אותו מורה לא הסתפק בפגישה הלילית עם שתי המורות, אלא שהוא גם קיים פגישות כאלה עם אחת התלמידות.

כל אותו יום געשה המדרשה. התלמידים ניסחו עצומה, החתימו עליה 81 מבין 96 התלמידים של הסמינר. תוכן העצומה: הבעת אומון מוחלט במורים, ודרישה לבטל את פיטוריהם. משלחת תלמידים מסרה את העצומה לצביון, ומיד יצאה לשדה-בוקר כדי לדרוש את התערבותו של בן-גוריון.

התלמידים שוכחים

מחרת כנס צביון את עובדי המידרשה. הם תבעו ממנו לבטל את הפיטורין, אבל הוא העדיף לספר להם סיפור ארוך על חלום, בו הופיעו אחיו וסבתו, בו ניראה ביתו הרוס, ובו אמר לו אחיו כי יהיה טוב. כאשר ביקשו העובדים תשובה מעשית, והוהיריהו מפני שביתת-תלמידים ועזיבה המונית של מורים ותלמידים, השיב: "אם ישבתו, אינם ראויים להיות מורים בישראל. אם כולם ילכו, ניבנה על גרעין טוב יותר. אהרוס את המידרשה ואקים אותה מחדש!" המורים והעובדים עזבו את האולם, באופן הפגנתי.

עוד באותו יום, ניכרה תוצאת ביקורם הלילי של התלמידים בצריף של בן-גוריון. פולה צילצלה למידרשה, ביקשה מצביון לבוא אל הזקן. אך צביון מיאן לגשת לצריף, בו היו משמיצו. בלית ברירה, הטריח בן-גוריון את עצמו לבוא לביתו של צביון במידרשה.

שם קיבל לראיון את המורים המפוטרים ואת נציגי התלמידים. תחילה ניסה לשכנע את התלמידים למשוך את ידם מכל העניין, אך הם ענו כי זהו עניין מצפוני. "אם אתם חושבים שאתם צודקים", אמר לבסוף, "תמשיכו במאבק שלכם עד הסוף!"

באותו לילה הכריזו התלמידים על שביתה. צביון טילפן למשרד החינוך, הזמין את ד"ר אורמייך, מנהל המחלקה להכשרת מורים, לביקור במידרשה. אורמייך הגיע, כשם שהגיע גם יו"ר קרן הנגב יעקבסון. כולם ניסו להשפיע על התלמידים, כי יפסיקו את שביתתם. בראש המרגיעים היו המורים המפוטרים, שהתחננו בפני תלמידיהם לשוב לכיתות. הם הסכימו רק לאחר שהושג הסכם בין צביון לבין המורים, כי העניין כולו יובא להכרעתה של ועדת-החקירה של משרד החינוך, שתצטרך להחליט, בין השאר, אם הפיטורין הם היו חוקיים.

ממסכן המדרשה, חותם על טופס 1004 הנהוג במחנות צה"ל. הוא גם יכול לומר דבר, ותיכף ומיד לאחר מכן להתעלם ממנו. יש כאן הרגשה של חוסר-יציבות, סיכמו השבוע כמה מן המורים הוותיקים במקום. כאשר ניסו העובדים להקים לעצמם ועד, התנגד לך. כאשר שלח צביון, לפני שלושה שבועות, מכתבי-פיטורים לשניים מן המורים, התפרצו החוצה כל הרגשות הדחוקים. מה עוד, שזאת לא היתה הפעם הראשונה שפיטור עובדים בלי להיחזק באיש ובלי אישור ההנהלה.

אחד המורים המפוטרים הובא לעבודה על-ידי צביון עצמו, שהתפעל ממנו. גם יתר המורים התפעלו ממנו. לכן, כאשר נודע על פיטוריו, נפוצה הדעה: "צביון חושש מאנשים שלהם השפעה על התלמידים. הוא חושש שזה מערער את מעמדו." הם הצביעו על הנהג של "קר פתוח", אותו הנהיג צביון: ישיבה משותפת של המורים והתלמידים, בה מעודדים את התלמידים למתוח ביקורת על מוריהם. הדבר משאיר תמיד טעם רע בפי המורים, יוצר מתחיות בינם לבין התלמידים. ובמקביל: נסיונותיו של צביון להפסיק את הנהגה, לפיו מבקרים תלמידים בבתי המורים, עושים שם

מנהל צביון הכרזות מיסטריות ומהות של סג'אלוף

את שיעוריהם ומרגשים כבני-בית. בכך הכל: מדיניות קלאסית של הפרד ומשול. לא היה כל פלא, על כן, שהתלמידים דרשו את ביטול הפיטורין של מוריהם. אך צביון התעקש. "זה טבעי שחל-מידים יהיו קשורים למורה שלהם ויצאו להגנתו", הסביר השבוע. "אני אפילו גאה בהם על כך. זה טבעי לגמרי." מה שלא היה טבעי בכלל, היה גל השמועות הפרועות שאיים להטביע את המידרשה. לשמועות אלה לא היה כל קשר עם שני המורים המפוטרים, או עם ענייני חינוך. שמועות אלה הן השערוריה, שאותה ניסו כולם להסתיר.

שמועות בידה

סיפור מתחיל כמו רומן מפוקפק: שני שומרי-לילה ! הסתובבו בין חדרי-המגורים של התלמידים והמורים, הציצו במעד החלונות המוארים. באחד החדרים ראו מורה יושב בחברת שתי מורות. הם מיהרו לספר על כך למנהל. כאשר יצא המורה מן החדר, פגש אותו צביון בחוץ. עובדה מפתיעה, כי השעה היתה כבר אחרי חצות.

למחרת בבוקר מיהר אחד השומרים לספר לתלמידים: "תפסנו את המורה שלכם עם שתי מורות באמצע הלילה!" ייתכן שעובדה פשוטה זו היתה נשכחת. כי מידרשת שדה-בוקר אינה מינור, אלא יישוב גדול בו גרים כ-400 תושבים קבועים-יחסית. חיים שם מורים ועובדי-שירותים, יחד עם נשותיהם וילדיהם. לומדים שם תלמידים ותלמידות המתקר

בבית הרהר בחשכה. לכיחן צריפו של דויד בן-גוריון, בשדה-בוקר. בפתח הצריף קיבלה פולה בן-גוריון את הצעירים הנוגשים, שבאו מן המידרשה הסמוכה. "מה קרה?" ביקשה לדעת. במשך שעה ארוכה סיפרו לה. מדי פעם היתה עוזבת אותם בסרקלין, וממהרת לעבר חדר השינה, שם כבר הספיק "הזקן" ללבוש פיג'מה. את זאת הוא מוכרח לשמוע! היתה מצהירה.

מה הרברים שבן-גוריון היה חייב לשמוע, בעשר בלילה? השיבו — או לא השיבו — על כך, השבוע: מנהל המידרשה: "לא קרה כלום. מה שמספרים זה בדותה, הבלים, שטויות!" המורים: "לא כדאי לדבר על זה. כבר עבר ונשכח. כל חיטוט רק יזיק."

התלמידים: "זה נגמר. מה שהיה היה..." אבל מה שהיה היה די חשוב, כדי שהתלמידים יכריזו על שביתה, וכדי שדויד בן-גוריון יבוא בכבודו ובעצמו — יחד עם פולה — לגבות עדויות במידרשה. זה היה מספיק רציני כדי שמשדר החינוך יקים ועדת-חקירה מיוחדת, שכבר ביקרה במקום ועומדת להגיש את מסקנותיה.

אם כן -- מה בכל זאת קרה?

אוקספורד של הנגב

המידרשה של שדה-בוקר היא מיפעל חלוצי. מקימה חשבו לכבד בצורה זו את חזון הפרחת השממה של דויד בן-גוריון. הם אפילו רצו שהמיפעל הגדול ישא את שמו, אבל הוא התנגד. העובדה שהמידרשה ניצבת מרחק קצר מהמשק, בו בן-גוריון הוא חבר, הסבה לה יוקרה רבה. בעלת-הבית הרשמית היא קרן הנגב — אגודה של מתנדבים, שבראשה עומדים חסידים מושבעים של הזקן, כמו התעשיין יעקבסון מרחובות, וטדי קולק. הקרן הספיקה כבר להקים — בעזרת תרומות — מיבנה מרשים, הצופה אל תהומות נחל צין הרחב, ואשר בו שוכנה הספריה של המוסד. חלק ממיבנה זה יועד על-ידי המתכננים לשמש מגורים לפולה ודויד בן-גוריון. הוא נשאר ריק, כי הזקן סירב לעזוב את הצריף בקיבוץ.

במסגרת המידרשה פועלים עתה שלושה בתי-ספר: בית-ספר שדה, המעביר קורסים קצרים בנושאים הקשורים עם האזור; בית-ספר תיכון, בו לומדים כמאה תלמידים, כמעט כולם מירוחם והלקם ממיצפה רמון; וסמינר למורים. לולא היתה המידרשה קיימת, היו התלמידים צריכים לנדוד עד באר-שבע, או לפחות עד דימונה. אם יתגשמו כל התוכניות של קרן הנגב, תהפוך המידרשה למרכז חינוכי גדול. "אוקספורד של הנגב" קוראים לה בחיבה לגלגית תושבי האזור. אבל דבר אחד ברור: המורים, התלמידים, ועובדי השירותים חודרים הכרה שהם שותפים לנסיון גדול, באחד הגבולות האחרונים של החלוציות.

זאת התמונה המקבלת את פני המבקר בשדה-בוקר. אלא שמתחת לתמונה הירואית זו, נרגשות הרוחות זה שלושה שבועות. התלמידים, המורים והעובדים שמרו בתחילה על סדרות מוחלטת, דאגו שלא תגיע לאווניזורים שמועה כלשהי על מה שקרה. הם האמינו, שהמצב יבוא על תיקונו. אך הדימים עברו, ובמקום הרגשת הקלה, התעמקה ההרגשה כי המצב רחוק מלהשתפר. לכן הם החלו מדברים.

הפרד ומשול

דמות המרכזית בדראמה הוא אברהם צביון (41). לשעבר סג'אלוף בצה"ל וזמן שלוש שנים מנהל המידרשה. הוא נושא בנטל מינהלי מסובך, נאבק בגרענות כרוניים. הוא רואה את עצמו ממלא שליחות עליונה: "הנסיך שאנו עורכים כאן הוא בעל חשיבות לא רק לאומית, אלא אוניברסאלית... אנו מגדלים כאן עדה של אנשים הרוצים לעשות אחרת. אנשים אשר יגדלו את ילדיהם בחברה חדשה."

על עצמו: "אילו היה מרטין בובר חי, היה יכול לומר לכם מי אני." המורים והתלמידים במידרשה כבר התרגלו להכרזותיו המיסטריות, המרחפות בעננים. אבל קשה להם יותר להשלים עם גישתו המעשית לניהול המוסד. הערכה נפוצה: "הוא אינו סובל לראות בסביבתו מישהו העלול להיות מתחרה... הוא עדיין סג'אלוף בכל מהותו. אפילו הביא איתו לכאן את הרס"ר שלו!" דוגמא האומרת הרבה: כל המוציא ציוד